

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt.)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy óra.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Vidékre.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap
korán reggel.
Ünnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

Vasárnap, június 12.

Egy miniszter beszédje.

Kolozsvár, június 12.

(Dr. Cz.) Tallián Béla földmívelési miniszter a pénzügyi bizottság közleményét ülésén programot adott. Mindenki érthető érdeklődéssel várta ezt a programot. Hiszen kíváncsiságnál jóval több lehet az, ami elfogja a magyar közéletet figyelő embert, mikor a magyar földmívelésügyről van szó. Tehát földmívelésügyről van szó. Mindenki, annál is inkább, mert az új sepről jó sóprést kívánni nem lehet annyi joggal, mint egy új miniszterről szép beszédet, nagyszerű programot. Hát a Tallián debüt-je számtalan, programja sekélyes volt. Értékes ötlet ép olyan kevéssé van ebben a programban, mint nagyszabású terv. Az apró dolgok terjengős előadása elnyomta a fontos kérdések fölületes pedzését. A miniszter úgy állt ott, mint egy nagy bűrónak főnöke, de nem mint agrárpolitikus, nem mint a magyar földmívelési ügyek vezetője. Olyan volt, mint egy régi, rossz sipláda, amely ócska nótákat nyög elő nagy fujtatással és nyekergéssel. De a régi sipláda ócska nótáit megmosolyogjuk, vagy megszánjuk, ám ha egy új zongoraverkii játszsa, bizony bosszant és dühbe hoz.

A magyar közvélemény sok és nagy kérdésekben várható irányító eszméket és működési tervet a földmívelési miniszterrel. A magyar földmívelési politikának az a nagy baja, hogy talán ez az egyetlen politika, melyet elhanyagolnak nálunk. Az országos is, a pénzügyi bizottság ellenzéki tagjai is kíváncsian várták, hogy a Tisza-féle liberális kormány földmívelési minisztere hogyan gondolkodik a latifundiumoknak a kisbirtokot főlészívő tulsuljáról. Aztán a telepítés ügyéről. Aztán a földbirtok eladósodás ügyéről. A mezőgazdasági munkások dolgáról és az agrárszociáliszmusról. Az adóreformról. A vámpolitikáról. A mezőgazdasági termelés javításának eszközeiről, különösen az anyira elmaradt kisbirtokokról. És a többi és a többi kérdéscél szerettünk, kívántunk volna hallani alapos és határozott miniszteri feleleteket. Mert hiszen

homloktérben vannak ma ezek a kérdések; régóta megoldatlanok, vagy hirtelen aktuálisokká lévén. Már csak a kiegyezés, a vámszövetség ügyének megvilágítása céljából is oportünus lett volna, hogy a földmívelési miniszter följejtse az ország előtt, hogy hol nyer és mit nyer a magyar mezőgazdaság az önálló vánterületben és hogy mit és hol kell tenni, hogy legalább a magyar gazdák hasznát tudjanak huzni a vámközösségből.

De Tallián úgy látszik sem nézetet, sem programot nem alkotott magának minderről. Nem is játszi könnyedséggel siklott, hanem föltűnő ügyetlenséggel akart kitérni a belé ütdő nagy kérdések elől. A kicsiny kérdéseket meglátta, megkapta, fölfogta, kifejtette; a nagyokat elűtötte, kifejtette, előadta, ellapostotta. Olyan „ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes“, meg „kinek a pap, kinek a papné“, aztán „de gustibus non est disputandum“ féle banális szólásmódokkal tett ad acta fontos problémákat és vetett sutba aktuális nagy ügyeket. Nem kell félreérteni: nem a beszéd rendetlen, szokatlanul rendszertelen és a legkevésbé sem tetszetős formáját kritizáljuk, hanem az új eszmékben való majdnem teljes hiányt, a nagy koncepcióban való nyilvánvaló szegénységet. Ha valahol, egy a pénzügyi bizottság előtt kellett volna igazán tervszerű, beható és alapos programot adni.

Mindnyájan sajnálhatjuk, hogy ezt nem tette meg a miniszter és senkit sem elégíthet ki az, a mit mondott. Fussunk csak végig ezen a kapkodó beszéden. Kezdte ott, hogy a földmívelési miniszterium hivatalnokainak szorgalmáról állított ki elismerő bizonyítványt, a mely bizonyítvány semmiesetre sem hamis, ámbár a köztudat szerint nem is egészen igaz. Mindjárt ezután a szesz műszaki alkalmazását fejtegette hosszadalmasan és ezen témáról egyszerre, egy iramodással a kormány birtokpolitikájánál termett, a melylyel majd fog a kormány foglalkozni — holnapután, kiskedden. Csúdalatosképen minden terv nélkül akar a miniszter telepíteni, de hogy akkor hogyan akar egymásra támaszkodó csoportokban

telepeket létesíteni, annak nem adta magyarázatát. No és a telepítéstől a második államtitkári állásnak kérdéséhez csak egy lépés vezet, a mely lépés azonban egy újabb magas állás kreálásába kerül az államnak. Persze az államtitkárság után rögtön a szövetkezetek ügye jutott a miniszternek valami csúdas associatív idearum révén az eszébe és kijelentette, hogy behatárolja fogja fölkarolni ezt — „természetesen más jogos érdekek sérelme nélkül“ — a miből aztán az agrárok is, a merkantilok is kimagyarázhatják maguknak azt, a mit tesznek. Az adók kérdésénél egy fontos és új nyilatkozatot tett a miniszter, ugyanis elismerte azt, hogy az adónak van valami behatása a mezőgazdasági termelésre; ehhez a nagyszerű enunciacióhoz még csak azt tartotta aztán szükségesnek hozzátenni, hogy az adóreformról most nem akar nyilatkozni. A székely akció ügyében — ezt nyíltan beismerte a miniszter — még nincs program. A borítaladó kérdésről egészen levette kezét a miniszter s így a szőlősgazdákra is. Jellemző, hogy azon ügyek között, melyekre gondja van a miniszternek, a lefözlött tej értékesítése képezi „különös gondoskodásának tárgyát.“

Hát bizony a miniszter beszédje is lefözlött tej. Sovány és szegény, mint a lefözlött tej. Eszméi tartalom, a jövő föladatainak kitűzése, az ország sorsára behatással levő nagy problémákban való határozott állásfoglalás nincs benne. Csúldottnak tartjuk magát az országot, mert a kerülgetés, habozás és tapogatózás politikáját eddig csak lepelben látta, de most pórén látja.

ORSZÁGGYÜLÉS

A képviselőház ülése.

— Express tudósítás. —

Budapest, június 11.

A képviselőház ma délelőtt csak az olasz borvám dolgában beérkezett kérvényeket vitatta meg. Feilitzsch alelnök az ülést féltenyeg órákor nyitotta meg a képviselők csekély érdeklődése mellett.

A jegyzőkönyv felolvasása után Belicska Béni igazolta báró Bánffy Deszót, a szegedi új képviselőt. Majd Heltai Ferenc terjesztette be a pénzügyi bizottság jelen-

tését a vasuti tisztviselők fizetéséről szóló törvényjavaslatról.

Az olasz borvám.

Az olasz borkérdés első szónoka gróf Bathányi Tivadar volt, a ki csatlakozik az előtte felszólalt képviselőtársai véleményéhez és felkéri a kormányt, hogy ily fontos dologban ne hagyják Magyarországot jogos érdekeit elprédálni. Statisztikai adatokat sorol fel az olasz bor behozataláról a szakszerű fejtegetésekbe bocsátkozott. Ezután felemlíti az olaszok nagy ellenszenvét a magyarok iránt, mely mindinkább növekszik. — Egyáltalán nem hajlandó többet áldozni az olasz barátságért, mert nem érdemli meg. (Folytonos zaj a jobboldalon.)

Bathányi Tivadar: Mégis csodálatos, hogy a ház csak személyeskedéseknél figyel, szakszerű ügyek tényállásánál pedig diskurál. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) Felemlíti, hogy a magyar ifjak ellen még az olasz sajtó is állandóan izgatja a tömeget.

Rákosi Viktor: Ostoba politika. Macarász József: Szép legények.

Bathányi Tivadar: Az egész háznak kötelessége a magyar érdekeket megvédeni. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)

Az elnök ajánja, hogy a vita tárgyalását szakítsák félbe és térjenek át a miniszteri váaszokra.

Ugron Gábor ezt ellenzi és Szederkényi Nándor is pártolja képviselőtársa véleményét. Így a borvám kérdést tárgyalják tovább.

Bernáth Béla: A képviselőház kötelessége most kapuzárás előtt ebben a kérdésben nyilatkozni, mert az egész közvélemény már állást is foglalt. A magyar bor halálát jelenti, ha a jelenlegi borvám-klauszult továbbra is fentartják.

Gr. Tisza István miniszterelnök ismétli a borvám ügyében már többször tett kijelentéseit. Hiba volna kizárólag a vámvédelem útján biztosítani a magyar bor értékesítését, hiszen ma-holnap már annyi borunk lesz, hogy a külföldi piacokra is kell számítanunk. A kormányunk gondoskodni kell arról is, hogy a borkivitel akadályát elhárítsa. Már eddig is számos tanácsot adta annak a kormány, hogy a borbővezet ellen védekezze, de kezét megkötözi az akadozás előtt semmiféle határozattal, vagy nyilatkozattal nem engedi.

A ház ezután elfogadta a kérvényi bizottság javaslatát, hogy a kérvényeket átadják a kormánynak.

Ezután a kérvényekre került a sor, melynek folyamán Szatmári Mór kéri, hogy az önálló vánterület mellett határozati javaslatot utassák a kormányhoz. Hieronymi lehetetlennek tartja, hogy az ország közvéleménye az önálló vánterület mellett foglalja álláspontot, mikor dacára a vámközösségnek a magyar ipar felvirágzásnak indul. A kormány továbbra is mindent meg fog tenni a magyar ipar érdekében. Kéri a határozati javaslat elvetését. A többség a határozati javaslatot elvetette, mire az ülést véget ért.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Egyetem-utca 7., (Lyceum-nyomda.)

HIRDETÉSEK DIJA:

Négyeszkő centiméterenként 8 fillér.

Iparosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyilttér megállapodás szerint.

Szenzációs fordulat a városi tisztújítások ügyében.

Képviselőtestületi tagok érkezlete.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, június 11.

A városatyákat hetek óta állandó izgatottságban tartja a küszöbön álló városi tisztújításoknak a kérdése. A korteskedés az egész vonalon megindult egyik-másik jelölt érdekében, melynek eredménye rendszeresen az szokott lenni, hogy az egyedüli vesztes fél a város. Legalább az eddigi tisztújítások erre nézve sok szomorú bizonyítékot szolgáltatottak. Régi dolog, hogy a protekció leginkább az érdem hiányának pótlására szolgál, melynek azután a hivatal adja meg az árát. És ugyancsak ennek a protekciónak köszönhető, ha a méltó fizetés megadása elédig késlekedett abból az okból, hogy hiszen ezért a fizetésért is kapni embert eleget! Persze, hogy akad ember, de rendszeresen olyan, ki ezt a fizetést nem érdemli meg, mert hát hiába, régi igazság az, hogy olcsó husnak hig a leve.

Ezeket az immár tűrhetetlenné vált bajokon kíván segíteni az új szervezeti szabályrendelet, melyet egy küldön e célra kiküldött bizottság révén küldött. A szabályrendelet tervezete immár nagyjában készen van és már csak rövid idő kérdése, hogy az konkrét formában tárgyalás alá kerüljön. Az új szabályrendelet többek között a tisztviselők megfelelő fizetés rendezéséről gondoskodik és ennek megfelelően természetesen a tisztviselők ügyköréről is gondoskodik. Az is természetesen, hogy az új szabályrendelet életbe lépésével a nyugdíj-ügy is előnyös módosítást nyer, hogy hogy annak életbe lépésével egy csomó immár nyugdíjképes hivatalnok nyugalmába helyeztetne, hogy fiatal megfelelő erő vegyen részt a város adminisztrációjában.

A küszöbön álló tisztújítással már most az a visszás helyzet állott volna be, hogy a mosári tisztújítással esetleg oly hivatalnok is beválasztatnának, kik az új szabályrendelet értelmében nyugdíjba vonulnának és tekintve,

vonzotta volna. Kémkedett — szót hallott — s talán még a levelet is, a melyről azt hittem, hogy elvesztettem, ő vette el tőlem; tudja, hogy kivel csaltam meg... Sokkal jobb lesz, ha a valamiképpen teccsillapítani igyekszem. — Ha továbbra is makacsul tagadom azt, a mit már nyilván tud, ez az asszony oda dob az ujjam közé....

— Rodolfo, édes Rodolfo, ne haragudj, a véletlek; ne kénszerítsd arra, hogy vizsgálatlanságot kövessék el, egy gonosz tettel! Megesztál, ám jó. Mit is akarsz én most tulajdonképpen? Mit remélsz? Akarom s remélem, hogy érezz megelégedést, hogy légy jó, őszinte és becsületes. Hát nem látod, nem látod, hogy már nem bírom tovább?...

— És Rodolfo, a kinek úgy tetszett, hogy mindezt már kevésbé elfojtott hangon mondják, az asszony számára tette reszkáló kezét és szót:

— Hallgass, hallgass, hisz elmondok mindent, a mit tudni akarsz.

Rosalia hallgatott. Az agra égni kezdett. Az ideget bejárta a vad düh borzadása. De egyuttal érezte az is, milyen nagyon fontos, hogy most erőt vegyen magán. Rövidke szünet után sikerült is egy mutatnia magát, mintha tele lenne háival és elnézéssel.

— Köszönöm, köszönöm szívem. Beszélj, beszélj.

— Esküszöl rá, hogy megbocsájtasz?

— Esküszöm.

— Megesküszöl rá, hogy elengedszinnen?

— Esküszöm, de beszélj, beszélj.

— Kévs a mondani valóm.... Ugy esett.... anélkül, hogy magam is akartam volna....

— Anélkül, hogy akartad volna? Ugy?

— Igen! Nagyon sajnálom, hogy nem mutathatok most levelet. Nagyon sajnálom! És az.... a mely talán nálad van... amelyet elvettél tőlem....

TÁRCA.

A tanu.

Irtá: Roberto Bracco.

A legnagyobb mértékben felháborodva a hideg viselkedés miatt, Rosalia a rendesnél is sajátosabb és macskaszorúbb arckifejezéssel, a kegyetlen mosolyával és a megszokott alantas gondolkodásával és beszédmodorával mondta meg neki, hogy nem igaz, az ura nem utazott el. Nem, nem, nem igaz! A vastagbőrű fenevad benn horkol a hálósobában, a mely szinte határos a szobával. Erre a hírre megfagyott a Rodolfo vére és a szívéhez kapott, a melyeknek csak hogy meg nem szűnt a dobogása. Akarod hallani a horkolását? Jer velem a szalonba, jer!

— Nem megyek! Ördögbe is, hiszen hiszek neked! Minek hittél fel akkor ma éjszakára? Miért küldted el hozzám a borsorkányokat azzal a hírrel, hogy elutazott.... Romába.... a tíz óra negyven perces vonattal?... Miféle tréfa ez? Ördögbe is!

Lukább lehelt ezeket a szavakat, semmint mondta; egész vékony teste remegett bele, asszonyos vonásai eltorzultak és félig kiálló apró szemével hol az egyik, hol a másik ajló felé sandított. Hirtelen lelett az asszonyok által elkényeztetett husz esztendő kedvenc hanyag és fáradt tartásáról és gyermekes félelmében halotthalványan csakhogy össze nem tört.

— Akarod, akarod hallani, hogy horkol? ismételte Rosalia kegyetlenül s nagyon elfojtott hangon.

— Légy már csöndese! Mit törődöm én a horkolásával? Hiszen te meghallodtál! El akarok menni innen, érted? Azt akarom.

— Oh nem! A kapukules — látod? — nálam van. Kelepedbe kerülte én kedves költőm és benne kell maradnod.

— De hát mi lel ma éjjel Rosalia? Mi van veled, hogy úgy nézsz rám és így beszélsz velem?

— Hogy mi lel? Semmi. — De tegnap reggel a Giardino fontanjánál.... emlékszel?

— Nos?

— ... azt mondtam neked: Holnap szombat; Antoni valószínűleg elutazik. És ha elutazik, akkor egy tizenegy óra felé feljöhetsz hozzám.

— Nos és? Tovább....

— Te nem feleltél s úgy tettél, mintha átszellemülten néznéd a halott menetet, amely arra halad....

— De hát nem tudod milyen hatásos van rám a temetés?

— Komédiás! Nem feleltél, mert ma éjjelre volt már egy másik találkád.

— Nekem.

— Igenis egy találkád.... azzal a másikkal. És mert, hogy Antonio nem utazott el, hazugsággal kellett ide csalnom téged, hogy megakadályozalak abban, hogy a másikhoz elmehess.

— Hallod-e Rosalia, már egy hónap óta mindegyre képzelted....

— És egy hónap óta azt teszed, a mi neked tetszik. Annyi könyvet olvasol, annyi sonettet írsz és amellet oly ostoba vagy és nem veszed észre, hogy én mindent látok. Az ilyen legényke mint te, nem szolgálhat kettőnek. Nem, ezt nem!

— Ördögbe is! Ezzel a fecsegéssel csak bajba hozol ma éjjel. Hadd menjek!

— Egyetlen feltétel alatt elengedlek.... És pedig? Hadd halljam, hamar!

— Vallj meg mindent.

— De hiszen nincs mit megvallanom.

— Ne tagadd.

— Tagadom, tagadom.

— Hiábavaló dolog, mert még azt is megmondhatom neked, hogy kicsoda, milyen, mit csinál az az ostoba teremtes, aki hisz neked. De a hozzád való nagy szerelmemért, te csuf fickó, még arra is kész vagyok, hogy megbocsássak neked és elengedjelek ma éjjel.... ha megadod nekem a nyíltságnak és a megbánásnak azt a bizonyítékát, a melyet tőled kívánok és megígéred, hogy soha többé nem mégy el hozzá Durva féltékenységének heves izgalomában, a melyben benne volt a reménynek egy sugara, volt a szavaiban valami, ami őszinte és meggyőző.

A bocsánat ígérete csak úgy pergett az ajkáról, amely titkos kételyében az esetleges tévedésnek, forrón égett, a reményteljes gyöngédségtől. Kutatott, de tulajdonképpen remélt és ravasz s gonosz cselében, amelyben a fiú — a maga félelmében — kínzó eszközt látott, az asszony megmaradt vallatónak; lekésztette a forró s csábító vágy, hogy megkapja a Rodolfo ártatlanságának egyedüli lehetséges bizonyítékát.

A maga tekervényes gondolatmenetében a következőképpen gondolkodott: Ha ez a fiú, gyöngy, gyáva ember, még abban a vesztélyben is, hogy kelepedbe került, hogy éjnek idején itt éri az uram — még sem vall be semmit, ez annak a bizonyosságának a jele, hogy hazudom, a mikor azt állítom, hogy olyan sokat tudok, mikor pedig semmit sem tudok. Ez esetben ártatlan és a gyanu, a mely egy darab idő óta beteges tesz, nem egyéb képzeltetésnél. Hogy megmeneküljön attól a vad állattól, a mely ott benn alszik, ugyan milyen titkot el nem árulna?

— És azaz az elhatározással, hogy feltétlenül kifürkész mindent, Rosalia kihasználja az óriási vesztelmet, a melybe a negyven éves asszony alantas szenvedélyes kieléhetetlen féltékenysége a kis sz-retőjét bele kényszerítette.

hogy az szervezeti szabályrendeletnek az életbe léptetése egy éven belül okvetlenül várható, könnyen elképzelhető, hogy az eredmény a városra nézve anyagi kárral járna. Nem is szólva az újabb választás izgalmairól, mely képviselőtestületnek amugy is felhalmozódott munkájának elintézését csak késleltetné.

A fentieket egybevetve ezek után csak a dicséret hangján szólhatunk azokról a képviselő testületi tagokról, kik helyes érzékkel mérlegelve ennek a tisztújításnak rendkívül fontos voltát s figyelemre sem méltatták a sok kilincselést, hanem összegyűltek, hogy a tisztújítást alapos megbeszélés tárgyává tegyék. Az értekezlet a Központi Szálloda emeleti termében tegnap este folyt le és részt vettek azon a képviselőtestület oszlopai tagjai nagyszámra. Hogy mennyire tárgyilagos és felette beható volt az eszmecsere, bizonyítja az alábbi határozati javaslat, melyet a jelenlevők — mintegy harminc — egyhangulag hoztak meg és a mely azt célozza, hogy a tisztújítás egy évre elhalasztassék, mikorára tudniillik az új szervezeti szabályrendelet életbe lépne. Addig is természetesen a statusquoante volna a tisztújítás kérdésében.

Kétségtelen, hogy ennek a kérdésnek ilyen módon való megoldását az adózó polgárság érdekének leginkább megfelel és abban sem kételkedünk, hogy a közgyűlés is ezt a kérdést kellően méltányolva helyt ad ennek a határozati javaslatnak, melynek szövege a következő:

Tekintettel arra, hogy a szervezeti szabályrendelet revízió alatt van és a munkálat már java részben készen van és igen lényeges módosításokat fog tartalmazni, indítványozzuk.

Mondja ki a közgyűlés, hogy a tisztviselői kar választását elhalasztja addig, a míg az új nemzeti szabályzat életbe lép, illetőleg 1 évig. Addig a tisztviselői mandátumát meghosszabbítja s utasítja a tanácsot, hogy a revízió munkáját a legrövidebb idő alatt kezdje meg.

A határozati javaslatot eddig harminc írták alá, de remélhető, hogy ez a szám egy két napon belül már tekintélyesen megnövekszik, mikor is a határozati javaslatot a főispánnak benyújtják, hogy azt közgyűlés elé terjeszsze.

Vád az ifjúság ellen.

Mostanában nagy iróháború indult meg az iskolai önképzőkörök ellen. „Nem teljesítik feladataikat, nem nevelnek gyakorlatias embereket, mondják egyesek és az önképzőköröket, ezeket az évszázados intézményeket, minden bővebb indoklás nélkül elsepernék a földszínéről, átadnák a múltnak összes aranykönyveivel, pályanyertes dolgozataival, korszakozott ódáival egyetemben.

És ha elgondolkozunk a dolog felett

— Nos, mi van vele?... Semmit sem vett el tőle, de ravasz módon helyben hagyta a dolgot. Mi van vele? Mondd, mond...

— ...Az az egyetlen, a melyből nem tetszik ki a tiszta igazság...
— S nem igaz?
— Hogy én... hogy csak szánsalom-ból engedtem neki.

— Természetesen... ez... ez nem tetszik ki tisztán a levélből...

— És mégis... ha nem győzött volna bennem a szánsalom, a könyörület...

— Akkor te nem?

— Nem, semmi esetre sem.

— Pedig...

— Csak szólt, Rosalia...

— Pedig szép.

— Nem éppen.

— De fiatal.

— Az igen. De nekem nem tetszik, éppenséggel nem tetszik.

Ugy? Nem tetszik neked?

— Nem, éppenséggel nem.

— De hát akkor... miért... miért hordod titkon... mindig magadnál... a képét?

— Hogyan? szót a fiu szinte megbénulva a csodálkozástól: hát ezt is tudod?

Rosalia rá meresztette tüzesen fénylő szemét, viaszgatta a fogát és durván megragadta a karját.

— Nem! ordította a szeme közé. Nem; ezt nem tudtam, semmit sem tudtam; csak mindent kitaláltam! Mindent, mindent, mindent! Áruól!

— Verj meg, csak az Isten szerelméért ne ordíts így, sugta a fiu s a félelem hideg verítéke ütött ki rajta.

— A rászédett asszony, aki ebben a kérelmében benne látta a nagy bosszu parancsoló sugallatát, tombolva meghátrált. Az éj csöndjében recsegő és lármás hévvel törték ki belőle a szavak.

igazat kell adjunk azoknak, kik az önképzőkörök reformját hirdetik.

De kik teljesen megakarják szüntetni ezt az intézményt, mely már teljesen összeesett az iskolával és annak szinte kiegészítő részét képezi, azok vagy rövidlátók, vagy sok csalódásban volt részük diákkorukban önképzőköri szerepléseik alkalmával.

Érdekes, hogy ugyanazok az emberek, kik az önképzőkörök ellen filippikákat tartanak, kozmopolitassággal, piperköcséggel, realitásra való túlságos hajlandósággal vádolják meg az ifjúságot.

És mikor kirokodik könnyeket hullatnak, zokogó ajakkal, siránkozó hangon kiállják oda a társadalomnak, a tanügyi kormányzatnak, a pedagógusok táborának: „szüntessétek meg az önképzőköröket.”

Nem célnak ezekkel a vádakkal szemben megvédeni a magyar ifjúságot, valamint sem célnak az iskolai önképzőkörök védelmére kelni. De hogy a magyar ifjúság általánosságban véve a kozmopolita eszméknek nem hódol, hogy a magyar ifjúság minden szépiri és jóirí tud lelkesedni, az bizonyos. Hogy hajlik-e az ifjúság a realizmusra, az már mélyebben fekvő kérdés, de hogy az idealizmus él a fiatal szívekben, azt hiszem, az sem szoruli bizonyításra.

Hisz ifjú szívet idealizmus nélkül épen úgy nem lehet elképzelni, mint a tavaszt nem tudjuk elképzelni virágilát, enyhe nap-sugár nélkül. És az ifjú szív égy nem volna ifjú szív, ha abban csak a realizmus nézűk, mint a tavasz nem volna tavasz, ha csak sarát, hidegét vennők észre.

A múlt hónapban történt Kolozsvári, hogy az önképzőkörök reformjáról felolvasást tartott egy nagy tudású, széles látókörű férfiú: Dr. Gidófalvy István. Felolvasásában az önképzőkörök mai munkájának megváltoztatását hangsúlyozta. És ugyan ő volt, ki azt állította, hogy az ifjúságból az idealizmus kihalófélben van. De súlyosabb vád is hangzott el az ifjúság ellen ugyane kérdés kapcsán. Dr. Apáthy István az egyetem ez idei rektora ugyanis, ellenvetést nem tűrő hangon jelentette ki, hogy a magyar ifjúság az egyetemi ifjúság tagjai még helyesen írni sem tudnak.

Es most egy pár hét múlva, im megérkezett a felelet ezekre a vádakra. Nagyszerű felelet ez.

Nem remek a könyvnyomdászoknak a könyv, nem is túlságosan díszes a kiállítása, de mint felelet, mint irodalmi mű értékes maradandó becsű.

Olvasa el Gidófalvy István is, olvassa el Apáthy István is, „Évkönyv”-et. Ifjak írták, egyetemi ifjak.

Csak egy, két oldalt engedtek át idegeneknek. A többi 6k maguk írták tele, kiket a rosznak tartott iskolai önképzőkörök neveltek, kiknek, Gidófalvy István szerint kihalt szívéből az idealizmus, s kik Apáthy István szerint a helyesir's legelembb szabályaival sincsenek tisztában.

De olvassa el más is, olvassa el mindenki, kinek csak kezébe kerül az a könyv. Fényes, ékesen szóló válasz ez azokra a vádakra, mik a theologia fényes nagyeremény másfél hónappal ezelőt elhangzottak az ifjúság s annak első nevelői a középiskolai tanárok ellen.

De ki mindentől eltekintve, csak mint irodalmi termék veszi kezébe a könyvet utóérhetlen gyönyörűségben lesz része annak is. Cikkekkel, tanulmányokkal, elbeszélésekkel, versekkel, csevegésekkel van telehívva a könyv 200 oldala. És ezek a cikkek, versek, elbeszélések még a legkényesebb ízlést is képesek kielégíteni.

Az Évkönyv, hogy céljának mindenben megfelelhessen első sorban is a kolozsvári tudomány Egyetemi Kör történetének utóbbi 1903—1904. évi működéséről számol be részletesen.

A beszámolót Makoldy Győző köri elnök írta meg színesen, élvezetesen. A bevezetésben az ifjúsági élet pangásának okai-

— Oh, te nyomorult féreg! Utálatos féreg! Te azt hitted, hogy meg fogok bocsájtani? Ezt hitted?

— Ne ordíts! Ne ordíts!

— Ezt hitted, te bamba?

— Rosalia elvesztünk!...

— Igen, elvesztünk!... Látni akarom, hogy meghalsz s te meg fogsz halni. Fülelt s szólt:

— Itt van. Megtörtént.

Az imént még horkoló fenevadnak a belépése rettenetes volt, mint a földrendés. A nevelés és hatalmas, félig meztelen alak vad heveséggel közeledett. Mőremegtek a falak, a padló s a butorok. A recsegésben, amely hamar terjedt, benne volt a megrázott tárgyak minden idegének az izgatottsága. Meghátrálva, Rodolfo hűrgő hangot hallatott, kitárta mind a két karját, felkötött egy széklet s hozzá vágódott a háttával a falnak. És Rosalia, akinek a szeméből izgató pillantások villantak félhomályban, ordított:

— Őld meg!

A férj revolverével a kezében rontott az asszonyra.

— Nem! szólt félelmas vigyorgással, ezt neked szántam!

A lövés eldördült és az asszony levágódott a földre, mint a tarkón ért bivaly. A mellére szorította a kezét, amelyből fekete vérsugár jöveit ki és nyűszörűge szólt:

— Őld meg... Őld meg... Kérlek... Őld meg őt is...

Rodolfo összekuporodott a felborított szék mögött, szinte rángatózott halálos aggodalmában. A férj közeledett s ránézett egy pillanatra. Aztán nyugodtan szólt:

— Halod-e! Megyek, felöltözöm! Várj meg. Te velem jössz tanunak. Értetted?

ról elmélkedik. Majd a köri választmány, a különböző bizottságok és a könyvtár működéséről számol be.

Az elnöki beszámoló során találjuk fel a Sakkör, az Önképzőkör és a Gyorsiró-kör működésének hű tükért is.

Az ünnep és mulatságrendező bizottság különösen nagy munkát fejtett ki ez évben. 8 ünnepélyt és mulatságot rendezett, valamennyit nagy erkölcsi és anyagi sikerrel. A kör múlt évi történetéből említésre méltó mozzanat még, hogy a szegedi Kossuth-szobrot a katonai botrány után küldöttségileg megkoszorúztatta, becsületbűrsőgát állított be, könyvtára gyarapítására 2000 koronát szarazott meg s részt vett az országos Kossuth-gyászünnepélyen és maga is rendezett gyászünnepélyt.

Az elnöki jelentésből felemlítjük még, hogy a közadosságaiból 2000 koronánál nagyobb összegek törlesztett és hogy a kör olvasótörményben 132 lap állott a tagok rendelkezésére.

Az elnöki jelentés, melyet az „Évkönyv” hivatalos részének és nevezhetjük, mindössze 30 oldalt foglal el ezután a nem-hivatalos rész következik, mely a könyv másik főcélját szolgálja: „feltüntetni az egyetemi ifjúság tudományos és szépirodalmi munkásságát a maga egyetemlegességében minél élvezetesebben és hűebben.”

Es valóban élvezhetően, hűben van feltüntetve a következő két-záz oldalon az egyetemi ifjúság tudományos és szépirodalmi munkássága.

A tudományos értekezések sorát ifj. Bartók György „Kant emlékezete” című értekezése vezeti be. A magyar ifjúság hangja száll e kitűnő értekezésben az emlékezés szárnyain Königsberg felé, hogy megvigye a Stoa Kantianában nyugvó filozofus örökké élő agy szellemének a magyar ifjúság hódolatát. Jódál Gáborról, Ritók Emmáról, Szentmártón Kálmántól, Ravasz Lászlótól, Borkovits Miklóstól, Vékonny Gyulától vannak még tudományos színonalonal álló értekezések az Évkönyvben. Ezek előtt, ezek között, ezek után, mint virágok vannak elhívva a kötet nagyobb részét kitevő versek, elbeszélések és egy-két diákköltői cikk Gyárfás Elemértől, Wlassits Tibortól, Hory Banditól.

A versikről közül egy pár már elhagyta az egyetemet és mint vendég szerepel a könyvben. Így Biró Artur, kinek „Éj a redakcióban” című verse egyik ékessége a kötetnek; Lázár Ernő „Egy asszony és egy leány”, Bródy Mihály „Fehér vágó” című versével vendégszerepel. A diákköztársak közül Benedek Marcell, Antalffy Endre, Péterfy Tibor, Bodor Aladár, Abrudbányi Géza, ifj. Issekut Gergely, Nagy Vince és Kató József tehetségük legjavát adták oda.

Különösen figyelemre méltó verszetet a kötetben Benedek Marcelltól, Don Juan feltámadása címen, mint részlet egy tizenkét énekes verses regény VIII. énekéből.

Dr. Szabó Károly lapunk munkatársra, mint vendég Molier fordítással tette gazdagabbá a kötet tartalmát.

Elbeszélésekkel, novellákkal: Balog Endre, Kiss Menyhért, Felszeghy Béla, Péterfy Tibor, Szennér József és P. Jánosy Béla szerepelnek. Felszeghy Béla misztikus novellája, írja gyakorlati, színes tolláról tesz tanúbizonyságot.

Az „Évkönyv” utolsó íve Jókai Mórt, az ifjúság által apaként szeretett költőkirályt siratja el.

Méltóbb névvel nem végezhetne volna az ifjúság munkáját, méltóbb gondolatban nem bucsuzhattak volna a könyv olvasóitól, mint abban az emberi nagyok csodás szimbolizmusában, mit a magyar nemzet s főleg a magyar ifjúság előtt Jókai neve, szelleme képvisel. A gyönyörű bucsuztatót, a kötet utolsó dolgozatát Ravasz László írta. A könyv az „Egyetemi Kör” kiadásában jelent meg és ára 2 korona.

K. Kovács István.

Utazás egy sirdomb körül.

Jókai családi élete.

Kolozsvárt is méltó feltűnést keltett az a röpirat, mely Fényes László hírlapíró szerkesztésében szinte hietetlen dolgokat tartalmaz Jókai feleségének és családjának állítólagos brutális bánásmódjáról, melyben a nemzet halhatatlan költőjét részesítették. A röpiratok déiben érkeztek Kolozsvárra és estére már százával elfogytak. Hogy mi igaz ezekből a megbotránkoztató híresztelésekből, az egyelőre természetesen bajosan állapítható meg.

Fényes László művében a cselédség tanavallomásaira hivatkozik. mely természetesen nagyon kétes értékű és így egyelőre be kell várunk Herceg Ferenc, dr. Zalai Sámuel, Márkus József és Tótfalussy lelkész nyilatkozatait — kikre Fényes szintén mint tanakra hivatkozik, — hogy ebben a vérlázító ügyben tiszta véleményt alkot-hassunk magunknak.

Az első cáfolat.

„Hiénák Jókai sirján” című röpiratában Vészti József tegnapi válaszal az elhangzott vádakra. A röpiratból közülük a következő részleteket:

Jókai nem hagyta védelem nélkül özvegyét.

Ragyogó plaidoyer maradt utána irodalmi hagyatékában. Százszázma lírai vers és kötetlen levelek, a mi mind a hitvesének szól. Így vértette föl özvegy Jókai Mórnt ezen előre sejtett ortvadások ellen maga Jókai Mór. Látom előre a mosolyt a pamflististák ajkain. Azok a versek jól tudjuk mi, hogy megvannak. Számoltunk is velük. Persze, hogy megvannak. Miről

szólnak. Arról, hogy a meglevesztett, meggyötört öreg ember milyen odaadó gyöngédséggel szerette feleségét, milyen imádatlalt csüggett hitvesén. Hiszen mi pamflististák sem vonjuk ezt kétségbe. Persze, hogy szerette, persze, hogy imádta, persze, hogy rajongással csüggett rajta. De csak annál sőtölebb a búne annak az asszonynak. Mert azt a határtalan szeretmet brutálitással viszonozta. Hiszen, ha kijőzanodott volna Jókai e szerelmének első mámorából s közőmbös lett volna felesége iránt, akkor érthető az a temérdek atrocitás, amivel a cselédség vádolja. De imádta. A lába nyomát is csókolta. Ugy tekintett fel hozzá, mint Istennőjéhez. Ez mégis... Mi az a mégis? Hogy az elcsapott cselédek miket pletykáltak, azt majd megtudjuk abból a szennyes iratból, mibelyt napvilágot lát. De uton-utfélen, klubokban, irodalmi kávéházakban és az utca aszfaltján hirdetik, hogy Jókaival rosszul hántak, nyers szavakkal illették, szeretetét durvasággal viszonozták, idegenek előtt leszólták. Hát ez az, a mire maga Jókai cáfolt rá még a sirból is. Mert a verseiben, a miket ránk hagyott s a mik kötetekre rugnak, nem annyira azt világítja meg, hogy mennyire szereti ő a feleségét, mint inkább azt, hogy mennyi gyengédséget, odaadást, hűséget, szeretmet és jószágot pazarozt rá a hitvese.

Magyar közönség. Tessék most már a mérleget felállítani. Tegyük önk az egyik serpenyőbe a cselédek pletykáit, a másikba a Jókai Mór tanuvallomásait. És állapítsassék meg e perben, ki érdemel nagyobb hitelt: a cselédnő tisztelretelőt grénu-ma-e, vagy pedig az ember, a ki, míg e földön jár, a Jókai Mór nevét viselte.

A röpiratnak Fényes László a szerzője. Mindjárt gondoltam, hogy ő lesz az. S ha véletlenül jelent volna meg, akkor is rá kellett volna ismernem. Még pedig a bevezetéstől, a hol azt mondja, hogy Jókai családi életéről rutul hazudott az egész sajtó s tehát ő reá vá a feladat, hogy feltárja az igazságot. — Ez valóban Fényes Lászlóé vall. Ez egészen ő. A kinek mániája, hogy hazug és korrupt az egész sajtó s ő egyedül hirdeti az igazságot. Ő mindig az egész sajtóval áll szemközt.

Alább nem adja. Pedig bezzeg szerényebb volt valamikor.

Rólam, mikor a „Nemzeti Szalon”-ban tűz keletkezett és Pál Lászlónak néhány képe odaégett, azt írta ez a beteg ember: „Pál László képei odaégték. És Vészti József még mindig szabadlábban jár” Ilyen ép az ő elméje. Mint az igazság hőrozsza jár-kél ez a bődolgtalan ember itt e józan világban. Holott gyógyintézetbe való. Nagy-zolásában megkonstruált magának egy világot, a melyben csupa gazember él s ő az egyetlen igaz férfiú, aki védelmére kél a szorongatott igazságnak. S e hivátása gyakorlásában megmar mindenkit, dühének tájétkával befecskendez mindeneket.

Teljesen méltó hozzá ez a legújabb hadjárata.

A közönség ámulva fogja kezét összecsapni e pamflist látára. Ekkora ocsmánysággal igazán eem álltak még a magyar közönség felé. Micsoda forgataga ez a nyomorult pletykálkodásnak. Hogy mit mondott ez a szakácsné, az az inas — vajjon beveszi-e ezt az utálatos, rothatag táplálékot a publikum gyomra? Az irodalomtörténet „igaz” adatait a cselédszobából hordani össze; ez a gondolat csak egy perverz vértű ürült agyában foghatott meg. Pluj! Ha ezt a könyvet minden józavaló ember nem dobja a szemétdombra, akkor ki kell ebből az országból vándorolni.

Képzelt levelek.

Egy vasutas töprengése.

Tisztelt Szerkesztő Ur! Végre hát a kolozsvári ügyesség is beterjesztette vádiratát a vasutasok ellen, s annak módja szerint kijelölve néhányat közölünk, hogy tessék az állam tekintélyének megóvására a vádlottak padját szívesen elfogadni. Mellékesnek tekintem azt, hogy kit jelölt ki az ügyész erre a célra, mert bár nem szabad kételkednem abban, hogy az ügyesség legjobb tudomása és meggyőződése szerint jelölte ki a „bűnösöket”, de az is bizonyos, hogy a mi köztudatunk szerint ez a kijelölés éppen úgy eshetett volna rám, mint a másodikra és a harmadikra, mert az ügyész vádjá szerint: bizony mindannyian bűnösök vagyunk.

Mindgyikünk egy-egy pára volt — hogy Vázsonyi hasonlatával éljek — mely később sötét felhőkkel sűrűsödött. Sőt éppen azok a férfiak, kik a vádlottak padjára ke ttek, tehát kik névleg a mozzalom élén állottak, kevésbé bűnösök mint mi, mert azok feleslegessé tudatában, inkább vihar-ágyuként szerepeltek a mindinkább tornyosuló vihar fellegekkel szemben. Babizonyitást nyert ez a körülmény a budapesti tárgyaláson, valamint az ország más helyiségeiben is, az ez ügyben magtartott tárgyalásokon.

De hát ezen az igazságon már rég túl vagyunk. Azt a kérdést is hiába feszegetnök, hogy hogyan képzeli a miniszter a vasutasok lelkiismeretes munkáját, mikor felelősségeterhes működése közepette folyton zavarja a lelkiyugalmát az a nyugtalanító félelem, hogy hát ha az ügyész ur őt szemelte ki az államhatalom tekintélyének megóvásáért! És ha véletlenül ezen a vesztélyen már túl is van, vajjon kollégáinak üldözöttese, — kik végre is őzenelen exponálásukkal miattunk kerültek a vádlottak padjára — nem tölti el oly keserűséggel, mely a legjobb akarat mellett is lehetlenné teszi a „bűző és lelkiismeretes” munkát? Mindezekre a kérdésekre csak egy feleletet kaptunk eddig, tudniillik, hogy az államhatalom mindenképp felett áll. Helyes.

De most már kérem nem vagyok tisztában az állam hatalom tekintélyének fo-

galmával. Eleddig ugyanis abban a hiszem-ben voltam én is és velem együtt minden hű honpolgár, hogy az államhatalom tekintélye elsősorban is abban nyilvánul meg, hogy a jog, törvény és igazságnak feltétlenül őrzője. Már pedig, hogy későbbünk jogos, törvényes és igazságos volt azt maga a kormány is elismerte, mikor annak idején kérésünknek teljesítését csupán azzal az indoklással tagadta meg, hogy nincs pénz. Hogy sztrájkoltunk, ehhez is készenlétlenül éppen annyi jogunk volt, akárcsak a sütő-munkásoknak, mert nem vagyunk közhivatalnokok. Azaz csak eddig nem voltunk közhivatalnokok. Pedig volt idő, mikor az adózás tekintetében szívesen fogadtuk volna ezt a predikátumot, sőt kérők is, most azonban, az államhatalom kérdésessé tette azt, hogy közhivatalnokok vagyunk-e, vagy sem?...

Es az ország jogászai most, mikor már közel egy félszázad óta es negyven ezer számra rugó tömegben már hivatalnokoskodunk, azon tépelődnek, hogy tulajdonképpen az állam micsoda hivatalnokai vagyunk? Es miért most éppen? Mert különben nem kerülhetnénk a vádlottak padjára és így az államhatalom tekintélyének csorba esik! Hát nem-e árt a külföld előtt az állam tekintélyének inkább az a legalább is furcsa körülmény, mikor az állam egy félszázad után ebredt annak a kérdésnek tudatára, hogy hivatalnokait tulajdonképpen micsoda minőségben alkalmazta?

Ime ezek a zűrzavaros kérdések zavarják most az eddigi respektusomat, melyet az államhatalom tekintélyével szemben tápláltam. Hafafias aggodalommal érzelem, hogy ez a respektus az állam tekintélyével szemben bennem és sok ezer kollégámban ép a fenti nyílt kérdésnek folytán inogni kezd. Ez meg a legnagyobb veszedelem volna az állam tekintélyére nézve? Nemde? Kérlek hát sürgős választ.

Egy vasutas.

Ezt a levelet még nem intézték hozzánk, de hogy a vasutasok lelkiületében ezeknek a zűrzavaros kérdéseknek a tömkelege ott kóvályog, az bizonyos. Valamint az is bizonyos, hogy ezekre a kérdésekre, csak az a válasz lehet, hogy az államhatalom tekintélyének a forgalma hála istennek csak ideiglenesen van letéve az „erős kéz” gyurásainak... I. b.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 12.

Tragédia.

Szólt az ember. Ajkán a szó
Lágy áradoz,
Telve szerelemmel...
S hazudott az ember.

Felelt a lány. Jéghideg ajka,
Gany remeg rajta
S gyűlölet ég szaván...
Ő hazudott a lány!

Bárdos Artur.

— (A kolozsvári Kossuth Lajos szoborbizottság gyűlése.) A kolozsvári Kossuth Lajos szoborbizottság e hó 13-án, hétfőn d. u. 5 órakor tartja meg a szokásos havi rendes bizottsági gyűlését a város ház nagyereményben. A gyűlésen a gyűjtőbizottság beszámoló a tett intézkedések eredményével s a bizottság a további működésre nézve elkészíti a tervezetet. A gyűlésre szóló meghívók a megállapodás szerint nem küldetnek szét.

— (A közigazgatási bizottság ülése.) A város közigazgatási bizottsága június havi rendes ülést hétfőn, e hó 13-án, d. u. fél négy órakor tartja meg, a város ház tanácstermében.

— (Majláth püspök bérmautja.) Gróf Majláth Gusztáv püspök a Hunyad és Torda-Aranyos vármegyékben végzett bérmautjában Zalatnára érkezett, hol lelkes fogadtatás után a bérmálást fogantatosította és bejárta a június 8-iki koronázási ünnepélyt, szent misét tartott.

— (Kolozsvári vasutasok vád alatt.) Mint lapunk tegnapi számában megírtuk, a kolozsvári kir. ügyesség nyolcvaz vasuti alkalmazott ellen indította meg a büntető eljárást. A vád alá helyezett vasuti tisztviselők névsora a következő: Margitsch Kálmán forgalmi hivatalnok, Fiesch Lajos dr. máv. fogalmazó, Berecky Sándor dr. máv. segédtitkár, Árkossy Lajos máv. ellenőr, Dózsa Miksa máv. mérnök, Somogyi Béla mozdonyvezető, Pallós Gyula kalauz.

— (Záróünnepély a m. kir. áll. felsőbb leányiskolában.) Sok ötletes-séggel összeállított rendkívül gazdag műsorban volt alkalmá gyönyörködni annak a nagy és díszes közönségnek, mely a felsőbb leányiskolának záróünnepélyén megjelent. A program élénkítésére szolgált több kedves kis szindarab, melyeket gondos összevágó hallottunk. Csengeri Ilonka, Borsay Margit, Tyroler Irma szavaltak sok ér-zéssel, utóbbi egy melodramát melyet Dragomir Olga kísért kifejezően. Az ünnepély szinte legélvezetesebb számát az énekek nagy tetszéssel fogadtott darabjai képezték, melyek Vár a d. Erzsike énektárnő jeles zenepedagógiai rendszert di-csérlik, ki a betanított dalok precíz és len-dületes előadásával nemcsak fáradságos munkát végezt, hanem igazi művészi él-vetett szerzett a közönségnek, s a lány-kák fogékony fiatal lelkeben fokozza a mű-vészetek iránti hajlandóságot. Különösen Abt Ferenc a nagyméretű dalköltő „Majusi éj” aratott osztályon sikert, Kiss Ilona, Kontz Ilona, Toldy Ilona, Molnár Ilona fejlett technikára és felfogó képes-ségre valló zongora játékkal keltettek tetszést, de főképen Pákey Mártha, ki

